

İnsanın; Rububiyetin külliyât-ı şuûnuna şahit olarak, kesret dairelerinde vahdâniyet-i İlâhiyenin dellâllığını ilân etmesi nasıldır, izah eder misiniz?

İnsan şu kainatın küçültülmüş bir özeti ve numunesi olmasından dolayı, kainatta büyük ve azametli işler ve manalar, insanın cephesinde aynı ile küçük ve okunaklı olarak yazılmıştır. Bu yüzden keyfiyet olarak insan ile kainat, Allah'ın isim ve sıfatlarına ayna olmak noktasından eşittir, denilse mübalağa olmaz.

Kainat kesret aleminin iken, insan bu kesret aleminin derlenmiş ve toplanmış halidir. Kainatta azametli ve dağınık olarak bulunan tecelliler, insanın cephesinde derli ve toplu şekildedir.

Mesela Allah'ın kesret alemindeki, yani kainat üzerindeki bütün Rububiyete dair işleri ve şuunatları, insanın cami ama derli toplu fitratında hükmünü aynı ile icra eder. Bu noktadan insan, kainat dairesinde tecelli eden dağınık vahdet pırıltılarını toplayan ve cem eden bir temerküz aynasıdır. Yani insan, kainatta dağınık olan vahdaniyet manalarını mercek gibi toplayıp şuurlu nazarlara sunan hem seyirci hem de dellal ve tebliğcidir. **İnsanın mahiyetini okuyan, kainatın umumunu okumuş gibi olur.**